

vremeno, privlačno, otmjeno, da se gotovo moradosmo osjetiti počašćenima što možemo »obogatiti« vlastiti jezik dvjema riječima koje označuju englesku sajamsku predstavu, odnosno njezina izvoditelja. Dok je ova vrsta zabavne priredbe doprla do nas, prevalila je dug put i minulo je prilično vremena, što svakako ne bijaše nepoznato ljudima na našoj televiziji. Zapitati se je: kako to da nitko od njih, odlučujućih, nije predvidio da ona neće ostati kratkotrajnom pojavom i stoga je imenovao domaćom riječi da bi omeo ulazak tuđica. Nije bilo potrebno ništa drugo nego pogledati u rječnik. Ako je barem jednom vidio takvu predstavu, gotovo da nije ni to bilo potrebno.

Ustanove takva značaja kao što su televizija, zatim radio i novinska uredništva dužna su se skrbjeti za čistoću svoga jezika. Međutim ovaj i mnogi slični primjeri potvrđuju kako naprosto zataje i tamo gdje ne bi smjeli. Budući da od svega ovoga nije bilo baš ništa i da se tuđice šou i šoumen dobrano udomaćile iako se nisu uklopile u sustav hrvatskog jezika, potreba ih je zamijeniti našim riječima. I to poznatim hrvatskim riječima. Na raspolaganju su: *predstava*, *priredba* i *izvedba*, osoba je *predstavljачica*, *priredivačica*, *izvodačica*. Ni jedna navedena riječ nije nova ili kovanica, naprotiv: odavno su u upotrebi i sve označuju umjetnički događaj na pozornici, među kake spada i show. Stoga je posve naravno i show nazvati riječju koja mu pripada. Bez teškoće može svakom od njih tri, no čini mi se da bi ipak najbolje pristajala *predstava* te *predstavljач* i *predstavljачica*, iako su jednako dobre i prikladne i ostale dvije. Da bi gledatelj (jednako slušatelj i čitatelj) razumio riječ show, mora toliko znati engleski, a sigurno je većina uopće ne razumije te ona naprosto promiče mimo njih. Naša mu je riječ znana i nema sumnje kako mu je jasnija npr. najava ili naslov: *Predstava Ivana Matkovića* negoli *Šou Ivana Matkovića*. Suvišno je i govoriti da je showman još dalje od slušateljeva razumijevanja.

I dalje. Pretpostavi li se da show ostane i u budućoj upotrebi, ova se imenica ne uklapa u imenički sustav hrvatskog jezika jer ni jedna naša imenica ne konča samoglasnikom -u u nom. jednine. I koliko god se prilagodi u ostalim padežima nom. i akuz. jednine ostaju na -u, dakle šou. Ostat će neobična i u nom. množine, ako se on stvori, bila bi šoi ili možda šovovi. Potpuno nezgrapno.

Razumije se: s *predstavom* nema nikakvih poteškoća. Za svoj je jezik potrebno imati duha i sluha, smisla i ljubavi pa se neće ni pojaviti ovakva pitanja u svakodnevnome životu. Tuda riječ može zasjesti onamo gdje ne opstoji dobra domaća riječ. Kako se vidi, u danom se primjeru nude tri naše dobre zamjene. Treba samo posegnuti za njima. O ovome unaprijed neka odluči Zagrebačka televizija i radio te lektori u novinskim uredništvima.

Mate Šimundić

»TELEVIZIJSKA RIJEČ« ŠOU

Riječ *šou* (*show*), koja nam dolazi iz engleskog jezika, jedna je od riječi na kojima se pokazuje relativnost purističke krilatice »gdje imaš domaću riječ ne upotrebljavaj stranu«. Činjenica je da strana riječ postaje realnost u jeziku primatelju – u različitim stupnjevima usvojenosti i u različitim položajima – kada jedna struka ili djelatnost to hoće, bez obzira na to da li je voljna iznositi razloge za to. Riječ *šou* ulazi kod nas u upotrebu s razvojem domaće televizije, a upornije traženje po novinama i ilustracijama dovelo bi nas i do datuma kad je prvi put upotrijebljena.

»Englesko-hrvatskosrpski rječnik« Rudolfa Filipovića, »Zora«, Zagreb, 1966., »Enciklopediski englesko-srpskohrvatski rečnik« S. Ristića, Ž. Simića i V. Popovića, Beograd, 1963. i »The New American Webster Handy College Dictionary« donose s. v. *show* brojna imenička i glagolska značenja, za koja

ovdje nema potrebe da se prenose, jer se, kao značenja u engleskom jeziku (»ustanova«, »izložba« itd.), nisu prenijela u naš jezik. Značenje »predstava« (s leksikografskom oznakom *fam., co.* familijarno, komično, smiješno u rječniku Ristića, Simića i Popovića, bez oznake u Filipovićevu rječniku) najbliže je u nas ustaljenom, prilično specijaliziranom značenju: u dnevnim novinama, specijaliziranoj publicistici i najavama programa to je televizijska emisija ili priredba na pozornici svestrano zabavnoga karaktera, s više točaka ili »brojeva« povezanih oko jedne ili više središnjih ličnosti. To suženje, a moglo bi se možda reći i pomaknuće u značenju bilježi »Srpskohrvatsko-engleski rečnik« Mortona Bensona, Beograd, 1971. s. v. *šou* kao »show, program«, ako pod »program« ne shvatimo značenja bliska značenjima »proklamacija«, »raspored« itd., već »emisija«. Osim značenja, pomiče se i položaj riječi u našem jeziku primatelju: ona kao usvojena nije ni familijarna ni komična, već je standardizirana i neutralna, pa bi se jedino mogla označiti kao riječ koja pripada jednom stručnom rječniku. Riječ se javlja i u vezama *izvesti šou* i *prirediti šou*, dok stanovito lutauje u značenju još pokazuje dvočlani izraz *malí šou* (u istim vezama, kao objekatska dopuna glagolima *izvesti* i *prirediti*), koji, bar za sada, znači bilo kakvu zabavnu improvizaciju glumca, pjevača ili artista. Specifičnosti u značenju – da svaki program nije *šou* i da svaki *šou* nije na televiziji – odražavaju polusloženice *šou-program* i *TV-šou*. Od izvedenica dolazi *šoumen* za svestranog umjetnika obaju spolova i zabavljača, dok se oblik *šoumenka* za ženski rod pojavio samo u jednoj emisiji s namjernom sračunatom na izrazito komičan učinak.

Engleski jezik ne razlikuje strogo dvoglas (diftong) od »čisto« izgovorenog dugog vokala. Naš jezik, međutim, razlikuje književni izgovor *ou* od dijalekatskog *ou*, pa se redovno ponavlja da su naši vokali čisti. Spomenuti rječnik Ristića, Simića i Popovića i rječnik Mortona Bensona bilježe izgovor kao *šou*. Takav izgovor bilježi se, koliko je poznato, bez iznimke, iako ima listova koji

riječ još pišu u navodnicima (NIN, 10. III 1974). Takva transkripcija u novinama ravna se sasvim ispravno prema rječnicima i korespondentnom odnosu mladih i srednjih naraštaja, prema engleskom jeziku. U transkripciji se, naravno, ne uzima u obzir što dio starijeg naraštaja odgojen u poznavanju ili pod utjecajem talijanske kulture izgovara *šö*, pa bi tu – recimo tako – vladao mir, barem što se tiče nominativa. Međutim, u deklinaciji se javljaju nejednakosti, jer nailazimo na

N *šou*, G *šoua*. D *šouu* (»Studio«, 2. i 23. III. 1974.)

N *šou*. (G *šoa*). D *šou* (»Oko«, 6. III. 1974.).

Praksa je, očito, svjesna da je opće znanje engleskog jezika, jednostavno, previše veliko, a da bi se dvoglas mogao eliminirati iz nominativa. Ali pisanje G *šoa*, D *šou*, I *šoom*, kao realnih oblika, umjesno slijedi realni izgovor i ne konstruira nepostojeće samoglasničke sekvencije kao *-oua*, *-ouu*, *-ouo*. Množina se tvori kao da dvoglasa nema, tj. kao da je *šou* jednosložna imenica s morfemom koji se u suvremenoj lingvistici bilježi znakom *ø* (*šou*). Većina jednosložnih stranih imenica tvori kratku množinu kao *konj*-*konji* (*gnuø*-*gnui*, *viskiø*-*viskiji*). Međutim, imenica *šou* ne daje potvrda za kratku (**šoi*), već ustaljuje dugu množinu (*šou*) *šoušouvi*, kao *šokšokovi*, kako je zabilježeno u rječniku Mortona Bensona. To znači da je i u morfološkom prilagodavanju ove riječi u našem jeziku primatelju već izvršen izbor iz postojećih gramatičkih mogućnosti.

Vladimir Anić

O RIJEČI ŠOU

Uredništvo je istodobno primilo oba članka o riječi *šou* i odlučilo je da ih oba objavi, ali s komentarom jer su članci pisani s prilično suprotnih gledišta, a uz to u svakom ima dijelova koje valja dopuniti. Zajedničko